

Kaname OKANO

**GLAGOLI KRETANJA U VODENOJ SREDINI U SLOVAČKOM JEZIKU
(U KONTRASTU SA DRUGIM SLOVENSKIM JEZICIMA)****Slovak Verbs of Aquamotion (in Contrast with Other Slavic Languages)****Abstract**

This paper studies the semantics and distribution of Slovak verbs with the meaning of aquamotion in contrast with other contemporary Slavic languages. As pointed out in previous studies in lexical typology, the lexicalization pattern of the semantic field of aquamotion differs in many languages of the world and there are subtle but significant differences even between closely-related languages such as Slavic. As far as the Slovak language is concerned, there still does not exist a detailed study of aquamotion verbs and their lexicalization patterns. This paper applies the theoretical framework of lexical typology and analyses the lexicalization patterns of the following three semantic zones: the semantic zone of swimming and flowing (plávať, plaviťsa), the semantic zone of liquid motion (tiecť, prúdiť, liaťsa), and the semantic zone of diving and immersing (ponáraťsa, potápaťsa, topiťsa). This paper aims to reveal which semantic parameters are relevant for the lexicalization of the semantic field in question, and to demonstrate the distribution of the Slovak verbs describing aquamotion. In addition to that, our analysis deals with some contrastive aspects to point out similarities and differences between Slovak and other Slavic languages such as Russian, Polish, Serbian and Vojvodina Ruthenian.

Keywords: *semantics, lexicology, lexicalization patterns, verbs of aquamotion, Slovak language, Slavic languages*

1. Uvod

Ovaj prilog istražuje semantiku i distribuciju glagola sa značenjem kretanja u vodenoj sredini u slovačkom jeziku. Potklasa glagola kretanja u vodi nalazila se dugo vremena na periferiji proučavanja glagola kretanja konkretnog jezika, ali u poslednjih desetak godina privlači posebnu pažnju u okviru leksičke tipologije koja izučava leksički sistem iz tipološke perspektive i postaje jedna od najaktuelnijih oblasti u savremenoj lingvistici [МАЙСАК–РАХИЛИНА (РЕД.) 2007; КОРТЈЕВСКАЈА-ТАММ et al. 2010; РАХИЛИНА–РЕЗНИКОВА 2013; КОРТЈЕВСКАЈА-ТАММ et al. 2016 i dr]. Kao što je već poznato iz rezultata tipološkog proučavanja leksičkog sistema glagola kretanja u vodenoj sredini, svaki leksički sistem ima određenu sistemnost i njegova organizacija se ostvaruje pomoću semantičkih parametara koji utiču na leksikalizaciju konkretnih pojmova ili frejmova, te čak srodni, odnosno genetski bliski jezici leksikalizuju dato semantičko polje na različite načine (za druge slovenske jezike v. ГАЕНКОВ 2007; ОКАНО 2016; 2018a; 2018b; ПРОКОФЬЕВА 2007; РАХИЛИНА 2004; 2007).

Kad je reč o slovačkom jeziku, s obzirom na to da postoji niz leksikoloških i relevantnih studija koje se tiču teorijskih aspekata leksikologije (npr. DOLNÍK 1990; 2003), ali i semantike različitih konkretnih koncepata ili leksema (npr. DUDOVÁ 2017; KARČOVÁ 2014; MÚCSKOVÁ 2010 i dr), glagoli kretanja u vodenoj sredini nisu još razmotreni u okviru leksičko-tipološkog istraživanja, niti u okviru leksikološkog istraživanja datog jezika sem nekih izuzetaka [ИСАЧЕНКО 1960; KUČEROVÁ 1974], i do dana današnjeg ne postoji detaljna analiza slovačkih glagola sa ovom semantikom. Ali, međutim, kao što ćemo uočiti u nastavku, slovački jezik leksikalizuje dato semantičko polje na drukčiji od ostalih slovenskih jezika način i stoga se očekuje da su relevantni za njega semantički parametri takođe različiti. Razrada date teme obuhvata sledeće ciljeve: (1) da opiše semantiku slovačkih glagola kretanja u vodenoj sredini na sistemski način; (2) da predstavi distribuciju datih glagolskih leksema i da razjasni relevantne semantičke parametre za leksikalizaciju koncepta „kretanje u vodenoj sredini“ u slovačkom jeziku; (3) da kontrastira slovački sistem sa sistemima u drugim slovenskim jezicima, odnosno u srpskom, ruskom, poljskom i rusinskom i da pregledno demonstrira njihove sličnosti i razlike koje leže između njih.

2. Semantičko polje kretanja u vodenoj sredini

Prototipična situacija za kretanje u vodenoj sredini obično podrazumeva „entitet menja svoje mesto za lociranje od polazne tačke do konačne tačke premeštajući se određenom putanjom koja se nalazi u vodenoj sredini“ [FILIPOVIĆ 2007; КОПТЈЕВСКАЈА-ТАММ et al. 2010; РАХИЛИНА–МАЙСАК 2007; TALMY 2000]. Za razliku od tipičnog kretanja koje se ostvaruje na zemlji, u datoj situaciji entitet se nalazi u tečnosti za vreme celog kretanja ili makar ima kontakt sa površinom tečnosti po kojoj se premešta. Prema rezultatima prethodnih istraživanja, semantičko polje kretanja u vodenoj sredini poseduje tri glavne semantičke zone: (1) zona plivanja i lociranja u vodenoj sredini; (2) zona kretanja toka tečnosti; (3) zona podvodnog kretanja [РАХИЛИНА–МАЙСАК 2007; ОКАНО 2016; 2018a]. Oslanjajući se na tipološki relevantne semantičke parametre koji su predstavljeni u prethodnim studijama, struktura semantičkog polja kretanja u vodenoj sredini može se demonstrirati u vidu sledeće tabele [ОКАНО 2018a sa nekim promenama]:

Tabela 1. Semantičko polje kretanja u vodenoj sredini

I. ZONA PLIVANJA I LOCIRANJA U VODENOJ SREDINI		
I.1. Plivanje	I.1.1. Aktivno plivanje	I.1.1.1. Čovek
		I.1.1.2. Životinja
	I.1.2. Plivanje pomoću plovnog sredstva	I.1.2.1. Plovno sredstvo
I.1.2.2. Čovek pomoću plovnog sredstva		
	I.1.3. Pasivno plivanje (plutanje)	
I.2. Lociranje u vodenoj sredini	I.2.1. Lociranje u vodenoj sredini živog subjekta	
	I.2.2. Lociranje u vodenoj sredini neživog subjekta	

	II. ZONA KRETANJA TOKA TEČNOSTI	
II.1. Kretanje tečnosti	II.1.1. Neutralno kretanje toka tečnosti	
	II.1.2. Mali tok tečnosti	II.1.2.1. Mlaz tečnosti
		II.1.2.2. Telesne tečnosti
	II.1.3. Intenzivno kretanje toka tečnosti	
	III. ZONA PODVODNOG KRETANJA	
III.1. Podvodno kretanje pod kontrolom	III.1.1. Podvodno plivanje živog subjekta	III.1.1.1. Gnjanje
		III.1.1.2. Ronjenje
	III.1.2. Potapanje neživog subjekta	
III.2. Podvodno kretanje bez kontrole	III.2.1. Potonuće živog subjekta	
	III.2.2. Potonuće neživog subjekta	

Semantička zona plivanja i lociranja u vodenoj sredini deli se na dve podređene zone, odnosno na semantičku podzону plivanja i na semantičku pod zonu lociranja u vodenoj sredini. U podzoni plivanja najrelevantniji semantički parametar predstavlja parametar „aktivnost plivanja“ pomoću kojeg se navedena podzona deli na tri semantičke oblasti: oblast aktivnog plivanja, oblast plivanja pomoću plovnog sredstva i oblast pasivnog plivanja [МАЙСАК–РАХИЛИНА 2007: 30–31; КОРТЈЕВСКАЈА-ТАММ et al. 2010: 322]. Za oblast aktivnog plivanja relevantan je semantički parametar „animatnost“ koji bi razlikovao različite glagolske lekseme u nekim jezicima. Na primer, u nekom jeziku se razlikuju glagoli kada se radi o plivanju čoveka i o plivanju ribe, životinje ili vodene ptice i sl. Prototip za situaciju aktivnog plivanja predstavlja plivanje animatnog entiteta uz pomoć svojih ruku i nogu koje se, po pravilu, nalaze pod kontrolom samog subjekta¹. Subjekt datog tipa radnje može da bude ljudsko biće, ali i životinja koja je sposobna za plivanje pomoću sopstvene snage (npr. riba, ajkula, žaba, patka, labud, pas i sl). Pasivno plivanje, odnosno plutanje karakteristično je za inanimatni entitet (uključujući mrtvo telo) koji po svojoj prirodi nema sposobnost za samostalno kretanje u vodenoj sredini, nego ga tok tečnosti nosi. Na prelaznu podzону odnosi se kretanje u vodenoj sredini pomoću plovnog sredstva (npr. brod, čamac, jahta i sl) i data semantička podzona se deli na oblast kretanja samog plovnog sredstva i na oblast plivanja čoveka pomoću plovnog sredstva.

Druga semantička zona odnosi se na kretanje toka tečnosti. Navedena zona se deli po parametru „veličina toka“ na tri semantičke podzone, odnosno na podzону neutralnog kretanja toka tečnosti, podzону malog toka tečnosti i podzону intenzivnog kretanja toka tečnosti. U nekim jezicima, koliko nam je poznato, smer toka (horizontalni ili vertikalni) bi uticao na upotrebu glagola, a u nekim jezicima – usmerenost kretanja toka. Semantička oblast malog toka tečnosti ima dve oblasti, odnosno oblast kretanja mlaza tečnosti i oblast kretanja toka telesnih tečnosti. Potrebno je dodati da je semantička zona kretanja toka tečnosti tesno povezana sa semantičkim poljem padanja tečnosti koje ima određen broj glagolskih leksema koje opisuju vertikalno nekontrolisano kretanje toka tečnosti odozgo.

¹ Pod terminom “prototip” podrazumeva se najprimarnija, odnosno najrepresentativnija situacija (ili radnja) za kategoriju koju bi govornik datog jezika upotrebio kao najbolji primer [DOLNIK 2003: 28].

Kretanje koje se ostvaruje ispod nivoa površine tečnosti leksikalizuje se kao posebna semantička zona u mnogim jezicima. Za zonu podvodnog kretanja su relevantni semantički parametri „mogućnost kontrolisanja kretanja“ i „animatnost subjekta“ koji deli datu semantičku zonu na četiri podzone, to su: podzona podvodnog kretanja živog subjekta, podzona potapanja neživog subjekta, podzona potonuća živog subjekta i podzona potonuća neživog subjekta [МАЙСАК–РАХИЛИНА 2007: 70]. Trebalo bi primetiti da podzona podvodnog kretanja živog subjekta može da se deli još na dve oblasti, odnosno oblasti gnjuranja živog subjekta u vodu koje se ostvaruje glavom dole pomoću svojih ruku i nogu i na oblast ronjenja ispod nivoa površine vode koje se ostvaruje bez suštinske promene pozicije subjekta [ОКАНО 2018b: 49].

3. Analiza

U nastavku će biti predstavljeni značajni rezultati semantičke analize slovačkih glagola koji opisuju različite situacije kretanja u vodenoj sredini. U slovačkom jeziku navedeno semantičko polje leksikalizuje se uglavnom pomoću sledećih glagolskih leksema: *plávať*, *plaviť sa*, *tiect'*, *prúdiť*, *ponárať sa*, *potápať sa*, *topiť sa*. Korpus naše analize obuhvata više od 300 primera prikupljenih iz različitih internet novina na slovačkom jeziku, konsultovanih rečnika i iz Glavnog korpusa pisanih tekstova Slovačkog narodnog korpusa (dalje – SNK) Lingvističkog instituta Ljudevit Štur pri Slovačkoj akademiji nauka.

3.1. *Plávať*

U slovačkom jeziku semantička zona plivanja i lociranja u vodenoj sredini leksikalizuje se pomoću dveju glagolskih leksema, odnosno pomoću *plávať* i *plaviť sa* koji potiču od praslovenskog korena **plou-* [SESS: 445; ERHSJ 2: 685–686, ESRJ 3: 288–289]². Među njima centralni član semantičkog polja predstavlja glagol *plávať* koji može da izrazi većinu situacija plivanja i lociranja uvedenoj sredini. Najtipičnija situacija je aktivno plivanje živog subjekta koji je sposoban da se premešta uvedenoj sredini pomoću sopstvene snage. Pri upotrebi ovog glagola, kao što se vidi iz navedenih dole primera, subjekat može da bude ne samo ljudsko biće, nego iribe (zlatna ribica, ajkula), vodene ptice (patke, labudi), životinje koje znaju da plivaju (kit, delfin, pas).

- (1) *Namiesto rovných a natiahnutých nôh kmitajúcim tak, akoby kopali do lopty, ľudia plávajú štýlom jazdy na bicykli alebo plávajú prsiarske nohy.* ‘Umesto

² Pored navedenih glagola, u slovačkom jeziku postoji još jedan glagol za označavanje plivanja, odnosno *plut'* koji je dobijen od istog korena (< *plouti). Koliko nam je poznato iz opisa u konsultovanim rečnicima i prethodnim studijama [SSJ; SSS; ИСАЧЕНКО 1960: 318; KUČEROVÁ 1974: 21], ovaj glagol se danas smatra stilski markiranom ili zastarelom rečju i sreće se uglavnom u poeziji i književnim delima, npr. *Plujem labuťou po oceáne blaha* ‘Plivam kao labud po okeanu blaga’ [SSJ]. Ovu situaciju potvrđuju statistički podaci dobijeni iz Glavnog korpusa pisanih tekstova SNK: svi oblici prezenta i perfekta od glagola *plut'* pojavljuju se samo 37 puta, dok svi oblici prezenta i perfekta od glagola *plávať* pojavljuju se 16,583 puta i isti oblici od tranzitivnog *plaviť* i povratnog *plaviť sa* – ukupno 5,721 puta (dakle, *plut' : plávať : plaviť (sa)* = 1 : 448 : 155). Pošto leksema *plut'* ima veoma nisku frekvenciju u savremenom slovačkom jeziku i ne upotrebljava se u svakodnevnom govoru, niti u stilski neutralnom jeziku, u okviru ovog rada nećemo je razmotriti detaljno.

ravnih i ispruženih nogu ljudi plivaju u stilu vožnje biciklom kao da udaraju loptu ili plivaju nogama prsno' [RC]

- (2) *Húfy rýb sa postupne oddelujú a plávajú proti prúdu na neresiská.* 'Jata riba se postepeno razdvajaju i plivaju protiv struje na mrestilište' (SME, 23.4.2009)
- (3) *V zaplavenom centre už videli aj žraloka. Môže ich byť viac, keďže žraloky plávajú do rieky Brisbane pri ústí do oceána za potravou.* 'U poplavljenom centru su već videli i ajkulu. Možda ih ima više ukoliko ajkule plivaju do reke Brisbane pri ušću okeana za hranu' [SME 11.1.2011.]

Zanimljiva slika može se uočiti u semantičkoj podzoni plivanja pomoću plovnog sredstva. Glagol *plávať*, s jedne strane, može da izrazi plivanje plovnog sredstva koje se obično premešta po površini tečnosti (brod, čamac), ali, s druge strane, ovaj glagol može da se upotrebi u navedenom značenju kad plivanje plovnog sredstva nema predviđen cilj kretanja ili kad se ne govori o aktivnom kretanju subjekta.

- (4) *Momentálne loď Ondava, ktorá plávala po Dunaji, opravujú.* 'Trenutno se brod Ondava koji je plovio po Dunaju popravlja' [SME 28.3.2016]
- (5) *Loď Ruskej výroby značky Katamaran síce nemala na svojej palube toalety, nemala reštauráciu ani vytápanie, ale plávala.* 'Iako brod od ruske proizvodnje Katamarana nije imao na svojoj palubi toalet, nije imao ni restoran, ni grejanje, plovio je' [DOMAŠA, Poslednú vyhlídkovú loď z Domaše predali za cenu malej loďky]

Isti princip važi i kad se radi o plivanju čoveka pomoću plovnog sredstva. Glagol *plávať* traži interpretaciju neusmerenog ili neaktivnog plivanja čoveka plovnim sredstvom i stoga je upotreba ovog glagola otežana kad se plivanje čoveka pomoću plovnog sredstva vrši u određenom pravcu ili kad se fokus iskaza stavlja na aktivnost radnje. Značenje usmerenog plivanja plovnog sredstva i značenje usmerenog plivanja čoveka pomoću plovnog sredstva su dostupna za glagol *plavit' sa* o kojem će biti reči kasnije.

- (6) [...], *obnovili sme si svoje krstné sľuby pri rieke Jordán, hora Tábor nám odhalila minulosť, keď sa Ježiš premenil pred očami apoštolov, navštívili sme Kafarnau, plávali sme loďou po Genezaretskom jazere, spestrením bolo kúpanie sa v Mŕtvom mori.* '[...], obnovili smo blagoslov na reci Jordan, planina Tabor nam je otkrila prošlost kada se Isus preobrazio pred očima apostola, posetili smo Kapernau, plovili smo brodom Ženevskim jezerom, bilo je kupanje u Mrtvom moru' [ABRAHÁMČAN]

Pored aktivnog plivanja, glagol *plávať* opisuje i situaciju pasivnog plivanja, odnosno plutanja. U ovom slučaju, za razliku od slučaja aktivnog plivanja, subjekat radnje je uvek neživ i nije sposoban da se pokreće pomoću svoje sopstvene snage (npr. flaša, mali i laki predmeti, mrtvo telo i sl).

- (7) *Všade plávajú plastové fľaše, tašky, kusy nábytku a mŕtve telá dobytká, dokonca i ľudské pozostatky. 'Svuda plutaju plastične flaše, torbe, komadi nameštaja i mrtva tela stoke, čak i ljudski ostaci' [TVNOVINY 28.7.2016]*
- (8) *Izraelské rádio informovalo o tom, že jeho arabská sekcia zaznamenala zábery sýrskej televízie, na ktorých plávajú mŕtve telá v rieke pri meste. 'Izraelski radio je izvestio da je njegova arapska sekcija snimila snimke sirijske televizije u kojima plutaju mrtva tela u reci u blizini grada' [SME 5.8.2011]*

Na semantičku zonu lociranja u vodenoj sredini odnosi se skoro nepokretno i nestabilno kretanje živog ili neživog subjekta. U ovom slučaju subjekat ima sposobnost da ne potone i obično ne menja svoju lokaciju, nego se samo održava na površini vode bez potonuća.

- (9) *Vývar je klasická polievka, v ktorej plávajú masné oká i zelenina, bujón je jeho odmastená, diétna a číra verzia. 'Bujon je klasična supa u kojoj plutaju masnoće i zeleniš, bujon za kuvanje je njena odmašćena, dijetalna i bistra verzija' [PE]*
- (10) *Tieto predmety ostanú plávať na kvapaline, ktorá už má väčšiu hustotu, ale ponoria sa do kvapaliny s menšou hustotou. 'Ovi predmeti ostaju da plutaju na tekućini koja već ima veću gustinu, ali se tope u tečnosti sa manjom gustinom' [ŠKOLA]*

3.2. Plavit' sa

Glagol *plavit' sa* se takođe odnosi na semantičku zonu plivanja i blizak je svom kognatu *plávať* po značenju. Ovaj glagol uglavnom pokriva dve semantičke oblasti vezane za semantičku zonu plivanja pomoću plovnog sredstva. Prvu oblast predstavlja plivanje plovnog sredstva koje se premešta po površini vode ili tečnosti (brod, čamac, jahta). Treba primetiti da je pri upotrebi glagola *plavit' sa* plivanje usmereno u određenom pravcu i stoga je glagolski predikat najčešće praćen predložko-padežnom konstrukcijom koja upućuje na cilj ili trajektorijum kretanja. Upravo se po ovom semantičkom obeležju diferencira od glagola *plávať* koji izražava neusmereno plivanje plovnog sredstva i neusmereno plivanje čoveka pomoću plovnog sredstva.

- (11) *Obe lode sa plavili smerom k Južnej Afrike, mysom Dobrej nádeje sa preplovili do Indického oceánu a ďalej k Novému Zélandu. 'Oba broda su plovila u smeru Južne Afrike, preko Rta dobre nade su plovili do Indijskog okeana, pa dalje prema Novom Zelandu' [WJCOOK]*
- (12) *Štyria ľudia sa utopili pri nehode člna s takmer 50 migrantmi na palube, ktorá sa stala v utorok pri pobreží gréckeho ostrova Lesbos vo východnej oblasti Egejského mora. Čln sa plavil z neďalekého Turecka. 'Četiri osobe su se utopile u nesreći čamca sa skoro 50 migranata u utorak na obali grčkog ostrva Lezbos u Istočnom Egejskom moru. Čamac je plovio iz nedaleke Turske' [TVNOVINY 4.11.2015]*

Na drugu semantičku oblast odnosi se plivanje čoveka pomoću plovnog sredstva. Kao kod prvog značenja ovog glagola, plivanje pomoću plovnog sredstva takođe je usmereno i najčešće se daje dopuna koja upućuje na trajektorijum, polaznu tačku ili cilj kretanja.

- (13) *Zachránené osoby sa v štyroch prípadoch plavili na nafukovacích člnoch, v dvoch na malých lodiach.* ‘Spašene osobe su u četiri slučaja plovile na gumenim čamcima, a u dva – na malim čamcima’ [TOPKY 12.7.2016]
- (14) *Ďalej sa plavil okolo pobrežia dnešných štátov Oregon a Washington, okolo Aljašky až napokon Beringovou úžinou vkročil do Severného ľadového oceánu.* ‘Potom je plovio oko obala današnje države Oregona i Vašingtona, oko Aljaske, i konačno, kroz Beringov moreuz, zakoračio u Severni ledeni okean’ [WJCOOK]

Valja još jednom istaći da za ovaj glagol nije dostupno značenje plivanja plovnog sredstva i značenje plivanja čoveka pomoću plovnog sredstva kad se radnja vrši bez suštinske promene mesta subjekta ili kad radnja nije usmerena ili se kreće u različitim pravcima, a u tom slučaju se preferira upotreba glagola *plávat*³.

3.3. *Tiečť*

Glagol *tiečť* koji dolazi od praslovenskog glagola **tekti* „bežati“ [ESRJ 4: 37] predstavnik je među glagolima sa značenjem kretanja toka tečnosti i opisuje najširi niz situacija kretanja toka tečnosti koje obično ima svoj određeni trajektorijum lokalizovani na horizontalnoj površini.

- (15) *Naša dvojčlenná posádka nabalila plavidlo Volkswagen a vydala sa z bratislavských prístavov s kolumbovskou náladou napnutými plachtami smerom, ktorým tečie táto hnedastá rieka.* ‘Naša dvočlana posada je ukrcana na Volkswagenov brod i krenula je iz bratislavskih pristaništa sa kolumbovim raspoloženjem vezanim za jedra u pravcu u kom teče ova smeđasta reka’ [PS 19.1.2017]
- (16) *Dodávka pitnej vody je v Kečerovciach už niekoľko rokov regulovaná, voda tečie novopostaveným vodovodom len tri hodiny denne – ráno od šiestej do deviatej.* ‘Snabdevanje vodom za piće u Kečerovcu regulisano je već nekoliko godina, voda teče kroz novoizgrađenu vodovodnu cev samo tri sata dnevno – ujutro od šest do devet’ [SME 6.6.2013]

³ Ovde bi valjalo dodati o glagolu *brázdiť* (najverovatnije od indoevropskog korena **bher-* ‘oštar, seći’ – v. SESS: 80; ESRJ 1: 196) koji opisuje slične situacije što se odnose na plivanje plovnog sredstva po površini vode, sledeće: pri upotrebi ovog glagola izražava se glatko kretanje plovnog sredstva koje se, po pravilu, premešta po površini vode u različitim pravcima, npr. *S jachtou Fedora bude v lete brázdiť Dunaj* ‘Jahtom će se Fedora leti voziti po Dunavu’ [SNK]. Međutim, ovaj glagol ne spada u krug glagola kretanja u vodenoj sredini pošto može da izrazi kretanje u bilo kojoj sredini (na zemlji, u vazduhu, na površini snega i dr), up. *Vybrali sme sa teda brázdiť ulice Prahy* ‘Tada smo krenuli da se šetamo ulicama Praga’ [SNK]; *Slovenskí drotári oddávna brázdili svet* ‘Slovačke zanatlije odavno lutaju po svetu’ [SSSJ].

Ovaj glagol predstavlja najneutralniji član u semantičkoj zoni kretanja toka tečnosti, stoga se koristi za izražavanje generičkog značenja, odnosno značenja svojstva vode ili druge tečnosti, npr. *Voda zvyčajne tečie. Ked' netečie, je trebárs parou alebo ľadom* 'Voda obično teče. Kad ne teče, moguće da je postala para ili led' [SME 12.1.2018].

Među različitim značenjima kretanja toka tečnosti, posebnu semantičku oblast tvori kretanje toka takozvanih telesnih tečnosti (npr. suze, znoj, krv i dr) i glagol *tiečť* se upotrebljava za izražavanje date semantičke oblasti u neutralnom kontekstu.

- (17) *Po prvé, je tu telesný zapáchajúci pot, ktorý z vás tečie počas tréningu, alebo keď stojíte na horúcom slnku.* 'Prvo, tu je znoj koji se oseti i teče iz vas za vreme treninga ili kada stojíte na vrućem suncu' [TERAZ 29.7.2016]
- (18) *Mám 25 rokov a často sa mi stáva, že mi tečie krv z nosa.* 'Imam 25 godina i često mi se dešava da mi curi krv iz nosa' [ZDRAVIE]

3.4. *Prúdiť*

Glagol *prúdiť* je nastao od praslovenske imenice **prǫdъ* „tok“ i predstavlja sinonim za glagol *tiečť* o kojem smo govorili gore [ESRJ 3: 388]. Glavna razlika između njih je u tome da glagol *prúdiť* uvek opisuje kretanje toka tečnosti koje je usmereno i najčešće ima predviđen cilj kretanja, dok za glagol *tiečť* nije relevantno navedeno semantičko obeležje. Zbog ove semantičke restrikcije glagol *prúdiť* ne može se upotrebljavati za izražavanje nekontrolisanog kretanja toka tečnosti bez kontekstualne podrške, npr. *Z nosa mi ??prúdi/tečie krv* 'Iz nosa mi curi krv'.

- (19) *Zapichli sa katóda a anóda a voda prúdila spolu s elektrickým prúdom.* 'Spojili su se katoda i anoda, i voda je tekla zajedno sa električnom strujom' [SME 18.1.2018]
- (20) *Na strane ponuky sú to spoločnosti, ktoré investovali obrovské sumy peňazí do stavby ťažobných platforiem, z ktorých ropa prúdi.* 'Na strani ponude su kompanije koje su investirale ogromne sume novca u izgradnju rudarskih platformi iz kojih teče nafta' [SME 18.3.2016]

Kada se radi o kretanju toka telesnih tečnosti, kretanje koje se leksikalizuje pomoću glagola *prúdiť* vrši se u određenom pravcu ili je cikličnog karaktera.

- (21) *Okysličená krv prúdi cez srdce späť do tkanív tela.* 'Krv obogaćena kiseonikom teče kroz srce nazad u tkiva tela' [SME 24.6.2007]
- (22) *Krv je telesná tekutina, ktorá prúdi v našich cievach.* 'Krv je telesna tečnost koja teče u našim crevima' [SCIENCE 25.9.2014]

3.5. *Liať sa i kvapkať*

Kad se radi o nekontrolisanom vertikalnom kretanju toka tečnosti, upotrebljavaju se glagoli koji ne spadaju u grupu glagola kretanja toka tečnosti, nego se odnose na semantičko polje padanja koje ima nekontrolisanu prirodu.

Glagol *liat' sa* vodi svoje poreklo iz praslovenskog **liti* i, za razliku od glagola kretanja toka tečnosti, odgovara za intenzivno i nekontrolisano kretanje toka tečnosti. U datom kontekstu se kretanje toka tečnosti najčešće ostvaruje bez stalnog kontakta sa horizontalnom ili vertikalnom površinom (npr. pljusak iz oblaka, voda sa plafona, suze iz očiju i sl).

- (23) *Keď vyjdem zo záchoda, voda zhora sa doslova leje.* ‘Kad izađem iz toaleta, voda doslovno lije odozgo’ [SME 17.1.2011]
- (24) *Dnes je sviatok sv. Antona, opáta, tradične má byť procesia, ale stále leje.* ‘Danas je praznik sv. Antona, abe, tradicionalno mora biti procesija, ali stalno lije’ [SME 17.1.2009]

Kretanje malog toka tečnosti može da se leksikalizuje pomoću glagola *kvapkat'* koji, kao i prethodni glagol *liat' sa*, spada u grupu glagola padanja. Ovaj glagol, po pravilu, izražava padanje kapljice tečnosti koja se obično stvara gore.

- (25) *Po večeri sme baterkou svietili na klenbu z tehál, z ktorej kvapkala voda, viseli mokré pavučiny a stuhnuté komáre.* ‘Posle večere smo osvetlili baterijskom lampom svod od cigle iz kojih je kapala voda, visile su mokre paučine i mrtvi komarci’ [SME 22.2.2006]
- (26) *Z kohútika v kúpelni kvapkala voda.* ‘Iz česme u kupatilu je kapala voda’ [SME, 6.10.2006]

3.6. *Ponárat' sa*

Glagol *ponárat' sa* potiče od staroslovenskog prefiksalnog glagola *ponrěti* ‘za-roniti’ čija osnova je nasleđena od praslovenskog iterativnog glagola **noriti* dobijenog od glagola **nerti* [SESS: 390]. Dok se motivni glagol *norit' sa* ‘roniti’ smatra u savremenom slovačkom jeziku stilski markiranim, odnosno književnim⁴, njegov prefiks *ponárat' sa* ima status neutralnog i centralnog člana semantičke zone kontrolisanog podvodnog kretanja. Za dati glagol tipičnu situaciju predstavlja gnjuranje živog subjekta – pre svega čoveka i životinje – koje se obično vrši pomoću sopstvene snage subjekta od površine vode vertikalno dole ka dnu.

- (27) *Vo vreciach, s ktorými sa potápači ponárajú pod hladinu, skončili napríklad historické svietníky či kuchynský riad, vylovené boli konzervy, fľaše, plechovky, obaly od sladkostí i plastové poháriky.* ‘U džacima sa kojima roniaci gnjuraju ispod površine završili su, na primer, istorijski svećnjaci ili posuđe, konzerve, boce, limenke, pakovanja slatkiša i plastične čaše’ [SME 3.10.2017]
- (28) *Delfíny z rodu Sousa sahulensis sa ponorili ku dnu, odlomili z dna väčší kus morskej hubky, pohrali sa s ním a ponúkli ho samičke.* ‘Delfini iz porodice

⁴ Pored navedenog glagola, glagol *hrúžit' sa* (< **grōziti se*), kognat kojeg predstavlja ruski *погружаться* ‘ponirati se, potapati se’ i dr, takođe se smatra književnom rečju koja se upotrebljava za označavanje situacije ronjenja živog subjekta [SSS]. Pošto su glagoli *norit' sa* i *hrúžit' sa* književne reči, u okviru ovog rada neće biti detaljno razmotreni.

Sousa sahalensis ronili prema dnu, odvojili od dna veći deo morskog korala, poigrao se sa njim pa ga poklonili ženki' [SME 24.11.2017]

Pored značenja gnjuranja živog subjekta, glagol *ponárat' sa* označava i značenje poniranja neanimatnog subjekta koji je pod upravljanjem čoveka sposoban da ponire u vodu. Reprezentativni primer datog tipa subjekta predstavlja podmornica koja se upravo po toj osobini razlikuje od broda, čamca, jahte i drugih vrsta plovnog sredstva:

- (29) *Ponorka sa ponára do hĺbky asi 40 metrov a predstavuje ideálnu variantu k potápaniu.* 'Podmornica roni čak i do 40 metara dubine i predstavlja idealnu varijantu za ronjenje' [SME 5.9.2016]
- (30) *Ponorka K-278 Komsomolec s titánovým trupom sa ponorila do hĺbky 1022 metrov.* 'Podmornica K-278 Komsomolac sa titanijumskim trupom je ronila do 1022 metra dubine' [TERAZ 3.10.2000]

3.7. Potápat' sa

Glagol *potápat' sa* upotrebljava se u dva potpuno suprotna značenja u zavisnosti od tipa subjekta kretanja koje se verbalizuje. Kada se radi o živom subjektu koji je sposoban da se nalazi i premešta duboko ispod nivoa površine vode pomoću sopstvene snage, navedeni glagol opisuje situaciju kontrolisanog podvodnog kretanja, odnosno situaciju kretanja koje se vrši ispod nivoa površine vode.

- (31) *Na Slovensku sa najčastejšie chodí potápat' na Senecké jazera.* 'U Slovačkoj se najčešće ide da se roni na Senječka jezera' [SME 9.8.2004]
- (32) *Potápat' sa začal, keď mal šestnásť.* 'Počeo sam da ronim kad sam imao šestnaest godina' [SME 18.10.2015]

Kad na mestu subjekta stoji plovno sredstvo koji može da se locira ispod nivoa površine vode pod upravljanjem čoveka, glagol *potápat' sa*, naprotiv, označava potonuće subjekta, odnosno opisuje se situacija nekontrolisanog podvodnog kretanja.

- (33) *O deň neskôr sa ponorka potopila v zálive Köge ležiacom juhozápadne od Kodane, Madsena sa podarilo zachrániť.* 'Dan kasnije podmornica je potonula u zalivu Kege koji se nalazi jugozapadno od Kopenhagena, a Madsen je uspeo da se spasi' [SME 28.3.2018]

Isto značenje se ostvaruje kada se radi o plovnim sredstvima koja plivaju po površini vode, jer obično nemaju sposobnost da se lociraju ili premeštaju ispod nivoa površine vode.

- (34) *V stredu skoro ráno sa v bratislavskom Vlčom hrdle pri Slovnafte potápala asi 80-metrov dlhá loď.* 'U sredu rano ujutro u bratislavskom delu grada Vlčie hrdlo pri Slovnafti potonuo je brod dužinom od 80 metara' [SME 16.1.2013]
- (35) *Doteraz jediný zachránený migrant povedal, že čln s 26 Somálčanmi na palube sa potopil v piatok večer pri tureckom pobreží Egejského mora.* 'Do sada jedini spašeni migrant je rekao da je čamac sa 26 Somalijaca na palubi potonuo u petak uveče kod turske obale Egejskog mora' [SME 17.2.2007]

3.8. Topiť sa

Glagol *topiť sa* koji vodi poreklo iz praslovenskog glagola *topiti [SESS: 619] odudara od svog kognata *potápať sa* po tome što izražava isključivo značenje potonuća živog subjekta u vodu bez kontrole. Dati glagol ne može se upotrebiti sa neanimatnim subjektom koji apriori nema sposobnost da se nalazi u vodenoj sredini pomoću sopstvene snage ili pod upravljanjem čoveka (up. **Čln sa topí/utopil*).

- (36) *Ako sa ukázalo, pes menom Smokey nebol veľmi dobrým plavcom a začal sa topiť.* ‘Kao što se pokazalo, pas pod imenom Smoki nije bio dobar plivač i počeo je da se davi’ [MARKIZA 16. 5. 2018]
- (37) *Odborníci upozorňujú, že najčastejšie je príznakom toho, že sa niekto topí to, že vôbec nevyzerá, ako by sa topil.* ‘Stručnjaci upozoravaju da je najčešće znak da se neko davi to da ne izgleda kao da se davi’ [RODINKA]

4. Slovački sistem glagola kretanja u vodenoj sredini

4.1. Distribucija glagola i relevantni semantički parametri

Na osnovu rezultata analize provedene u prethodnom odeljku možemo govoriti o distribuciji slovačkih glagola kretanja u vodenoj sredini. U slovačkom jeziku leksikalizacija semantičkog polja kretanja u vodenoj sredini ostvaruje se pomoću 8 glagolskih leksema, odnosno pomoću *plávať*, *plaviť sa*, *tiecť*, *prúdiť*, *liať sa*, *ponárať sa*, *potápať sa*, *topiť sa*. Distribucija navedenih glagola i njihovi osnovni konteksti upotrebe mogu se predstaviti na sledeći način:

Tabela 2. Distribucija slovačkih glagola kretanja u vodenoj sredini i konteksti njihove upotrebe

Glagoli:	Osnovni konteksti upotrebe:
<i>plávať</i>	aktivno plivanje živog subjekta (ljudsko biće, ribe, vodene ptice, životinje koje znaju da plivaju)
	kretanje živog subjekta (čoveka) pomoću plovnog sredstva
	kretanje plovnog sredstva po površini vode ili u vodi
	pasivno, skoro nepokretno plivanje neživog subjekta
	lociranje živog i neživog subjekta na površini vode
<i>plaviť sa</i>	usmereno kretanje živog subjekta pomoću plovnog sredstva
	usmereno kretanje plovnog sredstva
<i>tiecť</i>	kretanje toka tečnosti (reka, potok)
	kretanje toka telesnih tečnosti (suze, krv, znoj)
<i>prúdiť</i>	usmereno kretanje toka tečnosti (voda kroz cev, krv u telu)
<i>liať sa</i>	intenzivno kretanje toka tečnosti (obično bez kontakta sa površinom)
<i>ponárať sa</i>	aktivno gnjuranje živog subjekta u vodi
	kontrolisano potapanje podvodnog sredstva u vodu
<i>potápať sa</i>	kontrolisano ronjenje živog subjekta ispod nivoa površine vode
	potnuće podvodnog sredstva u vodu bez kontrole
	potonuće neživog predmeta ili plovnog sredstva u vodu bez kontrole
<i>topiť sa</i>	potonuće živog subjekta u vodu bez kontrole

U slovačkom jeziku u semantičkoj zoni plivalja i lociranja u vodenoj sredini uočava se semantička opozicija koja se realizuje po parametru aktivnosti plivanja: za izražavanje aktivnog i pasivnog plivanja upotrebljava se glagol *plávat'* koji je centralni član ove semantičke zone, dok značenje usmerenog plivanja plovnog sredstva i plivanja čoveka pomoću plovnog sredstva izražava povratni glagol *plavit' sa*.

Kada se radi o semantičkoj zoni kretanja toka tečnosti, glagol *tiect'* opisuje različite tipove kretanja toka tečnosti uključujući reke, mali tok vode, telesne tečnosti, dok ostale dve lekseme, odnosno glagoli *prúdit'* i *liat' sa* se upotrebljavaju za konkretnija značenja: *prúdit'* opisuje usmereno kretanje toka tečnosti, a *liat' sa* izražava intenzivno kretanje toka tečnosti. Značenje padanja kapljice vode ili neke tečnosti nije dostupno za navedene glagole, nego se leksikalizuje pomoću posebnog glagola *kvapkat'* koji bi spadao u grupu glagola padanja.

Zonu podvodnog kretanja u slovačkom jeziku čine uglavnom tri lekseme, odnosno glagoli *ponárat' sa*, *potápat' sa* i *topit' sa*. Glagol *ponárat' sa* pre svega označava gnjuvanje živog subjekta u vodu i u ovom značenju stvara opoziciju sa glagolom *topit' sa* što isključivo opisuje situaciju potonuća živog subjekta u vodu bez kontrole. U značenju kontrolisanog potapanja podvodnog sredstva u vodu je glagol *ponárat' sa* antonim za glagol *potápat' sa* koji izražava potonuće podvodnog sredstva u vodu bez kontrole i potonuće neživog predmeta ili plovnog sredstva u vodu bez kontrole upravljača.

4.2. Slovački sistem glagola kretanja u vodenoj sredini u slovenskom kontekstu

Kad se kontrastira slovački sistem glagola kretanja u vodenoj sredini sa sistemima drugih slovenskih jezika, možemo uočiti neke sličnosti i razlike koje se slabo primećuju za vreme proučavanja jednojezičkih materijala.

Svi savremeni slovenski jezici uključujući kodifikovane mikrojezike, kao što su rusinski, kašupski i sl, poseduju glagole plivanja koji potiču od istog praslovenskog korena **plou-* [SESS: 445; ESRJ 3: 288–289]. Međutim, semantika svakog kognata se delimično ili potpuno razlikuje i stoga distribucija glagola je različita u svakom konkretnom jeziku. Na primer, u ruskom i poljskom jeziku postoje dva glagola koji su nastali od spomenutog praslovenskog korena, odnosno *плыть, плавать, плынаць* i *плыwać* koji pre svega čine opoziciju po semantičkom parametru „usmerenost kretanja“, tj. *плыть* i *плынаць* za usmereno plivanje, a *плавать* i *плыwać* za neusmereno ili iterativno plivanje [ПРОКОФЬЕВА 2007: 305–306; РАХИЛИНА 2007: 268–274]. Navedeni glagoli označavaju sve tri semantičke oblasti plivanja, odnosno aktivno i pasivno plivanje te plivanje pomoću plovnog sredstva. Drukčije slike možemo uočiti u srpskom i rusinskom jeziku: u srpskom (i u hrvatskom) jeziku glagol *plivati* pokriva zone aktivnog plivanja i plivanja čoveka plovnim sredstvom, dok je semantika glagola *ploviti* povezana sa pasivnim plivanjem i sa plivanjem plovnog sredstva, a glagol *plutati* označava plutanje i lociranje subjekta na površini vode [ГАНЕНКОВ 2007: 287–293]. U rusinskom jeziku, za razliku od navedenih srodnih jezika, postoji samo jedna leksema *плываць* koja se upotrebljava za izražavanje skoro svih tipova plivanja sem lociranja na površini vode pomoću sopstvene snage za koje se upotrebljava glagol *отримоваць шэ* [ОКАНО 2016: 210; 2018a: 69]. U ovom odnosu slovački sistem se

razlikuje od svih navedenih srodnih jezika, posedujući glagole *plávat'* i *plavit' sa* od kojih prvi označava uglavnom aktivno i pasivno plivanje, a drugi se upotrebljava za značenje plivanja čoveka pomoću plovnog sredstva i za značenje plivanja plovnog sredstva.

Tabela 3. Distribucija glagola plivanja u slovenskim jezicima

	AKTIVNO PLIVANJE	PRELAZNA ZONA	PASIVNO PLIVANJE
slovački	<i>plávat'</i>	<i>plavit' sa~ plávat'</i>	<i>plávat'</i>
ruski	<i>плыть ~ плавать</i>		
poljski	<i>plynąć ~ pływać</i>		
srpski	<i>plivati</i>	<i>ploviti</i>	<i>plutati</i>
rusinski	<i>плывац</i>		<i>плывац ~ отримовац ие</i>

U zoni kretanja toka tečnosti mogu se takođe naći neke sličnosti i razlike. U svim do sada analiziranim slovenskim jezicima, uključujući i slovački, centralni član ove semantičke zone predstavljaju glagoli koji vode poreklo od praslovenskog glagola *tekti što je prvobitno označavalo „bežati“ [ESRJ 4: 37]. Za značenje intenzivnog kretanja toka tečnosti takođe se koriste glagoli, koji su nastali od praslovenskog glagola *liti, u svim spomenutim jezicima. A konkretnija, odnosno specifičnija značenja se leksikalizuju pomoću drugih leksema koje zauzimaju periferno mesto u svojoj semantičkoj zoni. Srpski jezik, na primer, poseduje najsloženiji sistem za izražavanje različitih značenja iz date semantičke zone: glagol *teći* funkcioniše kao osnovni glagol za izražavanje kretanja toka tečnosti, podzona kretanja usmerenog kretanja toka tečnosti leksikalizuje se pomoću lekseme *strujati*, a kretanje malog toka tečnosti izražava glagol *curiti*, dok se glagol *liti se* upotrebljava u kontekstu intenzivnog kretanja toka tečnosti. U poljskom jeziku glagol *ciec* zauzima centralno mesto u datoj semantičkoj zoni, dok se glagol *plynąć* upotrebljava za značenje usmerenog kretanja toka tečnosti, a glagol *śczyć się* izražava kretanje malog toka tečnosti, te glagol *lać się* opisuje situaciju intenzivnog kretanja toka tečnosti [ПРОКОФЬЕВА 2007: 307–309]. U rusinskom se uočava slična, ali ipak drukčija situacija: glagol *чечуц* koji dolazi iz praslovenskog *tekti ima status osnovnog glagola kretanja toka tečnosti, pa se glagol *ляц ие* upotrebljava za intenzivno kretanje toka tečnosti, dok glagol *чурцц* označava kretanje malog toka tečnosti [OKANO 2016: 210; 2018a: 74]. U ruskom jeziku ne postoji posebna leksema koja izražava značenje kretanja mlaza tečnosti i usmerenog kretanja toka tečnosti. Dakle, centralni glagol *течь* pokriva skoro sva značenja iz ove semantičke zone sem značenja intenzivnog kretanja toka tečnosti za koje se upotrebljava poseban glagol *литься*. Slovački sistem se opet razlikuje od svih navedenih sistema: slovački jezik, kao i ruski, ne poseduje posebnu leksemu za kretanje malog toka tečnosti, ali raspolaže posebnim glagolom *prúdit'* koji izražava usmereno kretanje toka tečnosti i opisuje intenzivno kretanje toka tečnosti pomoću posebne lekseme *liat' sa*.

Tabela 4. Distribucija glagola kretanja toka tečnosti u slovenskim jezicima

	TOK TEČNOSTI	USMERENO KRE- TANJE	MALI TOK TEČNOSTI	INTENZIVNO KRE- TANJE
slovački	<i>tiect'</i>	<i>prúdit'</i>	<i>tiect'</i>	<i>liať sa</i>
ruski	<i>течь</i>			<i>литься</i>
poljski	<i>ciec</i>	<i>płynąc ~ ciec</i>	<i>sączyć się</i>	<i>lać się</i>
srpski	<i>teći</i>	<i>strujati</i>	<i>curiti</i>	<i>liti se</i>
rusinski	<i>чечиц</i>		<i>чуритц</i>	<i>ляц ше</i>

Kod glagola podvodnog kretanja takođe se uočava određen broj kognata među slovenskim jezicima (npr. *nerti, *topiti se, *topnŋti i dr), ali je svaki leksički sistem organizovan na svoj način zbog njihovih razlika u semantici. Skoro u svim do sada analiziranim jezicima se pronalazi distinkcija između zone ronjenja živog subjekta i zone potapanja neživog subjekta iako je distribucija glagola dosta raznorođna. U slovačkom, srpskom i rusinskom jeziku se leksikalizuje zona potonuća neživog i živog subjekta pomoću različitih leksema, dok se u ruskom i poljskom ne uočava takva razlika i postoji samo jedna leksema, dobijena od praslovenskog *topnŋti [ОКАНО 2016: 210–211; 2018b; 54–55]. Osobina slovačkog sistema glagola podvodnog kretanja je u tome da glagol *potápat' sa* izražava značenje ronjenja živog subjekta i potonuća broda u zavisnosti od animatnosti i sposobnosti podvodnog plivanja subjekta.

Tabela 5. Distribucija glagola podvodnog kretanja u slovenskim jezicima

	GNJURANJE I RO- NJENJE	POTAPANJE	POTONUĆE BRODA I PRED- META	POTONUĆE ČOVEKA
slovački	<i>ponárat' sa ~ potápat' sa</i>	<i>ponárat' sa</i>	<i>potápat' sa</i>	<i>topit' sa</i>
ruski	<i>нырять ~ погружаться</i>	<i>погружаться</i>	<i>тонуть</i>	
poljski	<i>nurkować ~ za- nurzać się</i>	<i>zanurzać się</i>	<i>tonąc</i>	
srpski	<i>gnjurati se ~ roniti</i>	<i>roniti~potapati se</i>	<i>potapati se ~ to- nuti</i>	<i>daviti se</i>
rusinski	<i>муряц ше~ чиряц ше</i>	<i>чиряц ше</i>	<i>чиряц ше~ затонуц ше</i>	<i>давиц ше</i>

5. Zaključak

U ovom radu skrenuli smo pažnju na semantiku i distribuciju glagola kretanja u vodenoj sredini u slovačkom jeziku. Rezultati sprovedene analize ukazuju na to da slovački sistem glagola kretanja u vodenoj sredini ima određenu sistemnost što se ostvaruje pomoću različitih semantičkih parametara kao što su „aktivnosti plivanja“, „usmerenost kretanja“, „animatnost subjekta“ i „sposobnost plivanja subjekta“. Gledano iz kontrastivne perspektive, sve razmotrene lekseme su nasleđene iz praslovenskog leksičkog fonda, ali se njihova distribucija i semantičko ponašanje razlikuje

u znatnoj meri od svojih kognata u ostalim slovenskim jezicima. Na primer, u slovačkom sistemu, pored osnovnog glagola *plávať*, upotrebljava se posebni glagol *plavít sa* što isključivo izražava usmereno kretanje plovnog sredstva i usmereno plivanje čoveka pomoću plovnog sredstva, a za označavanje usmerenog kretanja toka tečnosti postoji glagol *prúdit'* koji se razlikuje upravo po parametru „usmerenost toka tečnosti“ od svojih sinonimskih glagola. Što se tiče zone podvodnog kretanja, način leksikalizacije je u određenoj meri sličan sistemima u drugim slovenskim jezicima iako je distribucija glagola dosta različita i složena. Potrebno jena kraju primetiti da smo u okviru ovog rada razmotrili samo primarno značenje svake glagolske lekseme i nisu dolazili u obzir njihovi derivacioni aspekti i semantičke modifikacije, niti semantičke ekstenzije pri metaforičkoj upotrebi.

*Rad je nastao u okviru predmeta *Primenjena lingvistika slovačkog jezika* doktorskih studija „Jezik i književnost“ Filozofskog fakulteta Univerziteta u Novom Sadu pod mentorstvom prof. dr Ane Makišova. Rad je takođe proistekao iz projekta *Sinhrona i dijahrona proučavanja semantike i etimologije glagolske leksike vojvođanskog rusinskog jezika* koji finansira Japansko društvo za promovisanje nauka (JSPS KAKENHI broj granta JP19K20808). Autor izražava posebnu i duboku zahvalnost recenzentima na pažljivom čitanju rukopisa i na davanju korisnih sugestija.

Literatura

- DOLNÍK 1990: Dolník, J. Lexikálna sémantika. Bratislava: Univerzita Komenského.
- DOLNÍK 2003: Dolník, J. Lexikológia. Bratislava: Univerzita Komenského.
- DUDOVÁ 2017: Dudová, K. Štýlové modifikácie obrazu zeme v slovenčine. // *Eruditio – Educatio* 2017/12/2. Komárno: PF UJS: 33–42.
- FILIPOVIĆ 2007: Filipović, L. Talking about Motion: A Crosslinguistic Investigation of Lexicalization Patterns. Amsterdam – Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- KARČOVÁ 2014: Karčová, A. Jazykový obraz sveta – fenomén videnia a zraku a ich axiologický rozmer. // Štefan Peciar a moderná lexikografia. Bratislava: VEDA: 224–248.
- KOPTJEVSKAJA-TAMM 2008: Koptjevskaja-Tamm, M. “Approaching lexical typology.” // Vanhove, M. (ed.) *From Polysemy to Semantic Change: Towards a typology of lexical semantic associations*. Amsterdam – Philadelphia: John Benjamins: 3–52.
- KOPTJEVSKAJA-TAMM et al. 2010: Koptjevskaja-Tamm, M., Divjak, D., Rakhilina, E. “Aquation verbs in Slavic and Germanic: A case study in lexical typology.” // Hasko, V., Perelmutter, R. (eds.) *New Approaches to Slavic Verbs of Motion*. Amsterdam – Philadelphia: John Benjamins: 315–341.
- KOPTJEVSKAJA-TAMM et al. 2016: Koptjevskaja-Tamm, M., Rakhilina, E., Vanhove, M. “The semantics of lexical typology.” // Rimer, N. (ed.) *The Routledge Handbook of Semantics*. London – New York: Routledge: 434–454.
- KUČEROVÁ 1974: Kučerová, E. Slovanská korelativní slovesa přemíst'ování – synchronní popis. // *Slavia*.1974/43: 18–25.
- MÚCSKOVÁ 2010: Múcsková, G. Meno ruže v „jazykovom (nárečovom) obraze sveta“ // *Súradnice súčasnej slovenskej dialektológie. Jazykovedné štúdie XXVII*: 209–220.
- TALMY 2000: Talmy, L. *Towards a Cognitive Semantics, vol.1: Concept Structuring Systems*. Cambridge: The MIT Press.

- ГАНЕНКОВ 2007: Ганенков, Д.С. Глаголы перемещения в воде: южнославянские языки. // Майсак, Т. А., Рахилина, Е. В. (ред.) Глаголы движения в воде: лексическая типология. Москва: Индрик 286–304.
- ИСАЧЕНКО 1960: Исаченко, А.В. Грамматический строй русского языка в сопоставлении с словацким: морфология. Bratislava: ч. I, 1954 (1965²), ч. II, 1960; репринтное издание в одном томе [2003]. Москва: Языки славянской культуры.
- МАЙСАК–РАХИЛИНА (РЕД.) 2007: Майсак, Т.А., Рахилина, Е.В. (ред.) Глаголы движения в воде: лексическая типология. Москва: Индрик.
- МАЙСАК–РАХИЛИНА 2007: Майсак, Т.А., Рахилина, Е.В. Глаголы движения и нахождения в воде: лексические системы и семантические параметры. // Майсак, Т.А., Рахилина, Е.В. (ред.) Глаголы движения в воде: лексическая типология. Москва: Индрик 27–75.
- ОКАНО 2016: Окано, К. Глаголи кретања у води / на води у русинском језику. // Славистика. 2016/20: 208–213.
- ОКАНО 2018а: Окано, К. Лексична и деривацијна система руских дієсловох рушаня у води / на води. // Русинистични студії. 2018/2: 63–87.
- ОКАНО 2018b: Окано, К. Славянские глаголы подводного перемещения: параллели и расхождения. // *Limes Slavicus*. 2018/3: 47–61.
- ПРОКОФЬЕВА 2007: Прокофьева, И.А. Перемещение в воде и воды: глаголы *plynąć/plywać* ‘плыть/плавать’ в польском языке. // Майсак, Т.А., Рахилина, Е.В. (ред.) Глаголы движения в воде: лексическая типология. Москва: Индрик 305–314.
- РАХИЛИНА 2004: Рахилина, Е.В. *Плыть и плавать*: семантика грамматических форм и способа движения. // Типологические обоснования в грамматике: к 70-летию проф. В.С. Храковского. Москва: Языки славянской культуры 429–437.
- РАХИЛИНА 2007: Рахилина, Е.В. Глаголы плавания в русском языке. // Майсак, Т.А., Рахилина, Е.В. (ред.) Глаголы движения в воде: лексическая типология. Москва: Индрик 267–285.
- РАХИЛИНА–ПЛУНГЯН 2007: Рахилина, Е.В., Плунгян, В.А. О лексико-семантической типологии. // Майсак, Т.А., Рахилина, Е.В. (ред.) Глаголы движения в воде: лексическая типология. Москва: Индрик 9–26.
- РАХИЛИНА–РЕЗНИКОВА 2013: Рахилина, Е.В., Резникова, Т.И. Фреймовый подход к лексической типологии. // Вопросы языкознания. 2013/2: 3–31.

Konsultovani rečnici

- ERHSJ. 1971–1973: Skok, P. Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika, knjiga 1–3. Zagreb: JAZU.
- ESRJ. 1986–1987: Фасмер, М. Этимологический словарь русского языка, I–IV. Москва: Прогресс.
- SESS. 2015: Králik, L. Stručný etymologický slovník slovenčiny. Bratislava: Veda, Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra SAV.
- SSJ. 1959–1968: Peciar, Š. (red.) Slovník slovenského jazyka, I–VI. Bratislava: Vydavateľstvo SAV. Dostupno na <https://slovník.juls.savba.sk/>, (Date of Access 15.5.2019.)
- SSS. 2004: Pisárčiková, M. Synonymický slovník slovenčiny. Bratislava: Veda. Dostupno na <https://slovník.juls.savba.sk/>, (Date of Access 15.5.2019.)

Izvori

- ABRAHÁMČAM: Abrahámčam. Dostupno na <http://www.abrahamcan.sk/>, (Date of Access 15.5.2019.)
- DOMAŠA: Domaša city. Dostupno na <http://www.domasacity.sk/>, (Date of Access 15.5.2019.)
- MARKIZA: Markiza.sk. Dostupno na <http://www.markiza.sk/uvod>, (Date of Access 15.5.2019.)
- ŠKOLA: O škole. Dostupno na <http://www.oskole.sk/>, (Date of Access 15.5.2019.)
- PS: Planet Slovakia. Dostupno na <http://www.planetslovakia.sk/>, (Date of Access 15.5.2019.)
- PE: Plní Elánu. Dostupno na <https://plnielanu.zoznam.sk/>, (Date of Access 15.5.2019.)
- RODINKA: Rodinka.sk. Dostupno na <https://www.rodinka.sk/>, (Date of Access 15.5.2019.)
- RC: Royal Club. Ako správne plávať: Vyhnite sa týmto najčastejším chybám. Dostupno na <http://royalclub.sk/nezaradene/ako-spravne-plavat-vyhnete-sa-tymto-najcastejsim-chybam/>, (Date of Access 15.5.2019.)
- SCIENCE: Science.sk. Dostupno na <http://science.dennikn.sk/>, (Date of Access 15.5.2019.)
- SME: SME. Dostupno na <https://www.sme.sk/>, (Date of Access 15.5.2019.)
- SNK: Slovenský národný korpus (SNK public sane version 8.0): Hlavný korpus písaných textov. Bratislava: Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra Slovenskej akadémie vied. Dostupno na <https://bonito.korpus.sk/>, (Date of Access 15.5.2019.)
- SSSJ. 2006: Buzássyová, K., Jarošová, A. (red.) Slovník súčasného slovenského jazyka. Zväzok A-G. Bratislava: Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied. Dostupno na <https://slovník.juls.savba.sk/>, (Date of Access 15.5.2019.)
- TERAZ: Teraz. Dostupno na <http://www.teraz.sk/>, (Date of Access 15.5.2019.)
- TOPKY: Topky. Dostupno na <https://www.topky.sk/>, (Date of Access 15.5.2019.)
- TVNOVINY: TVnoviny. Dostupno na <https://www.tvnoviny.sk/>, (Date of Access 15.5.2019.)
- WJCOOK: Wikipédia. James Cook. Dostupno na https://sk.wikipedia.org/wiki/James_Cook, (Date of Access 15.5.2019.)
- ZDRAVIE: Zdravie.sk. Dostupno na <https://www.zdravie.sk/>, (Date of Access 15.5.2019.)

Kaname OKANO
Kobe City University of Foreign Studies
Kobe, Japan
okanovickaname@gmail.com